

AKTUÁLNE



Volaenie na ratu

Prežijú Slováci v Maďarsku? Po konštatovaní, že je to s nimi horšie, ako sme predbežne predpokladali, je táto otázka celkom namieste. Problémom je nielen to, že Slovákov v Maďarsku je menej ako v roku 2001, ale najmä to, že maďarská politika to mieni proti nim využiť – zohľadníť to trebárs pri udeľovaní dotácií, pri zkladaní miestnych slovenských samospráv a podobne.

Tieto fakty svedčia v prvom rade o nedostatku národnostno-politickej praxi Maďarska, navyše treba zdôrazniť, že pri sčítaní išlo o tzv. senzitivný údaj, teda na otázky súvisiace s národnosťou a materinským jazykom občania mohli a nemuseli odpovedať. Slovom, ide o totálne nespoľahlivé údaje, ktoré značne ovplyvnilo aj vedenie týchto lokalít, notár si vyberal sčítacích komisárov (pod vplyvom starostu a poslaneckého zboru) svojvoľne podľa vlastných predstáv. Povedzme v známých Mlynkoch nerešpektovali žiadost, aby túto prácu vykonávali – tak ako to bolo v minulosti – najmä slovenskí pedagógovia, dokonca snád ani jeden z terajších „sčítáčov“ nebol Slovák, takže potom výsledok už ani nie je prekvapením. Z polovičného stavu obyvateľstva Slováci „sa zrazu zmenšili“ na zhruba štvrtinu...

Počet obyvateľov Maďarska klesol za desať rokov o 260 687. Vyplyva to z práve zverejnených výsledkov sčítania ľudu v roku 2011, pri ktorom v tejto krajine zaregistrovali 9 937 628 obyvateľov. K slovenskej menšine sa prihlásilo 35 208 obyvateľov, čo je vyše desiatpercentný pokles za uvedené obdobie. Podpredseda Ústredného štatistického úradu (KSH) Zsolt Németh v Budapešti na tlačovej besede uviedol, že prirodzený úbytok v spoločnosti bol o tretinu zmierený vplyvom medzinárodnej migrácie. Koncom desaťročia však k poklesu počtu obyvateľov prispel vstup Maďarska do Európskej únie a otvorenie pracovného trhu západných krajín. Člen Valného zhromaždenia Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM) Imrich Fuhl pre TASR v tejto súvislosti uviedol, že v sčítaní ľudu bola otázka týkajúca sa národnosti nepovinná, mnohí na ňu preto ani neodpovedali. Zistené údaje môžu byť skreslené.

„Považujem za politicky nekorrektné, že na základe týchto údajov budú posudzované štátne dotácie pre menšiny,“ dodal I. Fuhl. Najpočetnejšou národnosťou menšinou v Maďarsku je rómka, ku ktorej sa prihlásilo 315 000 ľudí. V roku 2001 bolo Rómov o 53 percent menej. Nárast počtu zaznamenala aj druhá najväčšia menšina – nemecká. Nemcov zaregistrovali 186 000 – o 54 percent viac ako pred desiatimi rokmi. Príslušníci slovenskej menšiny obsadili počtom tretiu priečku spolu s Rumunmi. Chorvátov je takmer 27 000, Srbov zhruba 10 000 a počet príslušníkov ďalších siedmich menšín je podľa údajov KSH menej než 10 tisíc.

(jcb) - Foto: (mrs)

Čo ukázali výsledky sčítania obyvateľov z roku 2011 u našich južných susedov

Výrazne ubudlo veriacich, ale aj Slovákov

Pavol BEŇO – Zdroj: oslovma.hu - Foto: (mrs)

Od zverejnenia prvých výsledkov sčítania obyvateľstva v roku 2011 v Maďarsku neuplynulo veľa času a už sa objavili prvé interpretácie. Najväčší ohlas vyvolal obrovský pokles veriacich (ubudlo 1,7 milióna katolíkov, 470 tisíc reformovaných a 90 tisíc evanjelikov a. v.), respektíve veľký počet tých respondentov (1,6 milióna osôb), ktorí na otázku príslušnosti k vierovyznaniu neodpovedali. Pritom sa však v priebehu desiatich rokov počet tých, ktorí sa nehlásia k žiadnemu cirkevnému spoločenstvu, zvýšil o 323 tisíc osôb – na 1,8 milióna. Analytici sa zhodujú, že to je v súlade s celoeurópskym trendom.

Výsledky sčítania obyvateľstva – počet Slovákov v Maďarsku	Rok 2001	Rok 2011
Osoby hlásiace sa k slovenskej národnosti	17 693	29 647
Osoby so slovenským materinským jazykom	11 817	9 888
Osoby používajúce slovenčinu v rodinnom a priateľskom kruhu	18 057	16 266
Osoby viažuce sa k slovenským kultúrnym hodnotám a tradíciám	26 631	nezistovalo sa

Zatiaľ oveľa menší ohlas vyvolali faktické údaje o zistenom počte obyvateľov hlásiacich sa k inej etnickej príslušnosti ako maďarskej, pričom však údaje „plebiscitu“ aj v tomto prišli nemej zaujímavé prekvapenie. Celkový počet osôb hlásiacich sa k rôznym etnikám – okrem maďarského – v porovnaní s rokom 2001 sa zvýšil o 145,6 percenta. Pri posudzovaní hodnovernosti týchto výsledkov však treba brať do úvahy aj ten fakt, že každá siedma z oslovených osôb neodpovedala na otázku na zistenie etnickej príslušnosti respondenta. Odborníci poukazujú aj na to, že pri formulácii otázok týkajúcich sa náboženstva a etnickej príslušnosti zohrávali primárnu úlohu politické kalkulácie vládnutej garnitúry a odbornosť bola postavená na vedľajšiu kolaj.

NÁRASTY A ÚBYTKY

Ďalším prekvapením uverejnených výsledkov je všeobecný nárast príslušníkov hlásiacich sa k niektorej zákonom uznananej národnosti. Počet Bulharov, Rusínov a Srbov sa zvýšil približne na dvojnásobok, Arménov na pätnásobok a Rumunov dokonca o šesť a pol násobok! Číslo vykazujú úbytok u Slovincov, Grékov a, bohužiaľ, aj u Slovákov.

Najväčší absolútny nárast o 100 tisíc osôb (153,4 percenta) v priebehu desiatich rokov bol zaznamenaný u rumskej populácie. Každému je jasné, že 250-tisícová komunita Rómov, zmapovaná pri sčítaní v roku 2001, nemohla vykazať stotísovú prirodzený prírastok. Príčiny tohto nárastu treba hľadať v sociálnych podmienkach charakterizujúcich celospoločenskú klimu počas uplynulého desaťročia. Zosilňujúci rasizmus, krvavé protirómske útoky – popri zastrašovaní rómskeho obyvateľstva – určite prispeli aj k posilneniu etnickej identity Rómov, čo má za následok, že Rómovia čím ďalej, tým menej skrývajú svoju identitu. Na týchto výsledkoch sa podpísalo aj 700 sčítacích komisárov rómskeho pôvodu. Podľa sociológov pri sčítaní obyvateľstva aj tak len približne polovica z celkovej rómskej populácie Maďarska sa priznala k svojej skutočnej etnickej identite.

Päťdesiatistisícový nárast nemeckého etnika sa dá vysvetliť aktivitami miestnych menšinových samospráv a rôznych kultúrnych združení, ako aj výdatnou materiálno a morálnou pomocou poskytovanou materskou krajinou. Prekvapujúco veľký je nárast osôb hlásiacich sa k rumskej národnosti (241,12 percenta), vďaka čomu sa Rumuni stali tretou najpočetnejšou národnosťou menšinou v Maďarsku (35 641 osôb). Zaujali teda tretiu priečku, ktorá doteraz patrila Slovákom. Aj v tomto prípade platí konštatovanie, že nejde o žiadnu populačnú explóziu autochtónnych Rumunov žijúcich na území Maďarska. Tento populačný rozmach spôsobili úplne iné okolnosti. Zástupca štátneho tajomníka Ministerstva ľudských zdrojov zodpovedný za agendu národnosti a styky s ob-

čianskou sférou Csaba Latorczai to pripisuje migračným procesom v rámci Európskej únie. Toto konštatovanie potvrdzujú údaje nárastu obyvateľstva rumskej národnosti v prihraničných župách východného Maďarska a Budapešti. Do prihraničných oblastí na východe Maďarska sa masovo sťahujú rumské obyvateľstvo z Rumunska.

SLOVENSKÁ BIEDA

Podľa agregovaných odpovedí na otázky zamerané na zistenie etnickej identity respondentov v roku 2001 žilo v Maďarsku 39 776 osôb hlásiacich sa v nejakej miere k slovenskej národnosti. Tento počet sa v roku 2011 znížil na 35 208 obyvateľov, čo znamená pokles o 11,3 percenta. Rovnako sa znížil aj počet osôb s materinským jazykom, ako aj tých, ktorí používajú slovenský jazyk pri komunikácii v rodinnom či priateľskom styku. S týmto výsledkom však nekorešponduje zistenie, že počet osôb (17 693) hlásiacich sa za Slovákov v roku 2001 sa v roku 2011 zvýšil na 29 647. Doterajšie komentáre tento rozpor pripisujú tomu, že pri sčítaní v roku 2001 a 2011 sa národnostná identita zisťovala podľa odlišnej metodiky, z čoho vznikli odlišné a nesúrodé výstupy.

Analýza výsledkov z jednotlivých žúp naznačuje, že aj v prípade Slovákov treba zobrať do úvahy tak medzištátne, ako aj vnútroštátne migračné efekty. Číslo svedčia o náraste slovenského obyvateľstva na území žúp pri slovensko-maďarskej štátnej hranici. Ide o prezidentov dom a miest a obcí v severomaďarských prihraničných oblastiach. Na území župy Győr-Sopron, bezprostredne susediacej s Bratislavou, sa počet Slovákov z pôvodných 84 zistených v roku 2001 zvýšil na 1 522 osôb; na území župy Nógrád z pôvodných 1 778 na 2 644 osôb a na území župy Borsod-Abaúj-Zemplén, susediacou s Košicami, z pôvodných 1 150 na 1 991 osôb. Na druhej strane nesmie zostať bez povšimnutia pokles Slovákov v župách s autochtónnym slovenským obyvateľstvom (Békes: z 10 259 na 8 877, Congrád: 819 na 673, Pešť: z 8 331 na 7 463) a v Budapešti (zo 4 929 na 3 257).

ZAVÁDZAJÚCA METODIKA

Tieto údaje sa však ťažko dajú hodnotiť ako objektívne pre odlišnú metodiku zisťovania štatistických údajov pri sčítaní obyvateľstva. Kým v roku 2001 agregovaný počet osôb patriacich podľa nejakého zo stanoveného kritéria k slovenskému etniku (napríklad: väzba k slovenským kultúrnym hodnotám a tradíciám) bol väčší ako číslo osôb hlásiacich sa priamo k slovenskej národnosti, agregované výsledky zo sčítania v roku 2011 sú nižšie od počtu osôb hlásiacich sa priamo k slovenskej národnosti. Porovnanie agregovaných výsledkov z roku 2001 a 2001 okrem župy Bács-Kiskun naznačujú pokles celkového počtu príslušníkov slovenskej národnosti v Budapešti a v župách s autochtónnym slovenským obyvateľstvom.

Čím sa dá vysvetliť tento stav? Predovšetkým našim nízkym národným povedomím.

VLAŽNÉ Povedomie

Ďalej aj tým, že vedúci činitelia miest a obcí obývaných Slovákami (Békešská Čaba, Sarvaš, Slovenský Komlós, Mlynky...) sa správajú vlašne, často aj k averzným k slovenským tradíciám, ako aj k slovenským symbolom (vytyčovanie slovenskej vlajky na verejných budovách, pomenovanie verejných priestranstiev po slovenských národných dejateľoch, umiestnenie dvojjazyčných názvov atď.). Neposkytujú dostatočnú materiálno a morálnu podporu aktivitám miestnych slovenských samospráv a rôznym slovenským združeniam. Tento nezdravý prístup v prípade Mlynkov vyústil až do deložovania miestnych slovenských spolčov z ich sídla.

Je to aj dôsledok z roka na rok čím ďalej tým viac odumierajúceho národnostného školstva, zanikajúceho vyučovania slovenčiny v školách malých dedín obývaných Slovákami. Po zániku školy alebo vyučovania slovenčiny prestane aj pôsobenie učiteľov týchto škôl na spoločenský a kultúrny život týchto obcí.

ZASTRAŠOVACIE AKTIVITY

Svojou úlohou na tom, že mnohí naši spoluobčania slovenskej národnosti si nepriznali svoju pravú etnickú identitu, zohrali aj zastrašovacie aktivity rôznych extrémistických skupín pôsobiacich v Maďarsku a ich útoky na sídla slovenských ustanovíť či dokonca aj na slovenských verejných činiteľov. V priebehu minulých desiatich rokov sme boli opakovanými svedkami takýchto nevráživých prejavov. Na jar 2001 sa objavili protislovenské nápisy v Békešskej Čabe na stene Domu slovenskej kultúry. V roku 2006 neznámi páchatelia zneuctili slovenské názvy obcí v Pilišských horách a sídlo Slovenskej samosprávy XVII. mestskej časti v Budapešti. V roku 2008 sa udiel podobného provokácie v Santove, Mlynkoch, Békešskej Čabe a Ečeri. V roku 2009 neznámi páchatelia „vyzdobili“ sídlo Zväzu Slovákov v Budapešti hanlivými odkazmi. V roku 2009 zaštriekali tabule so slovenským názvom na prichodových cestách do mestiečka Medeš (Medgyesegyháza). V tom istom období tiež neznámi páchatelia nasprejvali šesťpúť Dávidovu hviezdu na dvojjazyčnú slovensko-maďarskú informačnú tabuľu umiestnenú pred Domom slovenských tradícií v meste Oroslán. Takýchto provokácií neboli ústretu ani činitelia slovenského verejného života v Maďarsku. V roku 2010 Celosvetový zväz Maďarov rozptal štvajú kampaň proti výkonnej tajomníčke Čabianskej organizácie Slovákov a riaditeľke Domu slovenskej kultúry Anne Istvánovej. Rôzne krajne pravicové organizácie si vybili zlost na čabianskych Slovákoch. Boli zasypaní výhrážkami a obscénnymi esemeskami a e-mailovými správami. Predsedníčka miestnej straníckej organizácie Jobbik v Békešskej Čabe Tünde Koczihová, pýšiac sa svojimi „tötskými predkami“, privlaštujúca si právo vyjadrovať sa „v mene všetkých humánne rozmyšľajúcich spolobčanov“ dokonca požadovala odstránenie Anny Istvánovej z verejného života Békešskej Čaby.



Slovenská škola v maďarskej obci.